

Список використаних джерел

1. Ортіна Г. В., Трусова Н. В. Державне управління безпекою особистості в контексті сталого розвитку та національної безпеки. *Вісник НУЦЗ України. Серія: Державне управління*. 2023. Вип. 2(19). С. 66–74.
2. Kalman B. Physical activity and trauma recovery: Lessons from global crises. *Health Policy Journal*. 2021. Vol. 47(2). P. 78–92.
3. WHO. Guidelines on physical activity and sedentary behavior. World Health Organization, 2020.
4. Міністерство охорони здоров'я України. Реабілітаційні програми для ветеранів та постраждалих від війни. Київ, 2023.
5. Council of Europe. Sport, inclusion and post-conflict resilience: Policy Review. Strasbourg, 2022.

УДК 351.82:316.334.55

МІЖНАРОДНІ ПРАКТИКИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ГРОМАД: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Ортіна Г. В.

доктор наук з державного управління, професор,
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0266-740X>

Чорний Ю.

здобувач вищої освіти 41 ПУ 3,
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна.

Стратегічний розвиток територіальних громад у ХХІ столітті значною мірою визначається здатністю органів публічної влади впроваджувати сучасні управлінські інструменти, адаптовані до глобальних тенденцій, цифрової трансформації та євроінтеграційних вимог. Успішні моделі публічного управління, сформовані у країнах ЄС, Північної Європи, Канади та Японії, демонструють, що сталий місцевий розвиток можливий лише за умови поєднання інноваційності, участі громади, відкритості та ефективного стратегічного планування [1]. У сучасному українському контексті, що характеризується війною, руйнуваннями інфраструктури, міграційними процесами та необхідністю швидкої реінтеграції територій, значення міжнародних управлінських практик суттєво зростає.

Україна активно рухається шляхом децентралізації та наближення до стандартів управління ЄС, що передбачає розвиток спроможності громад, підзвітність, розширення повноважень органів місцевого самоврядування та формування сучасних адміністративних сервісів. Світовий досвід доводить, що саме сильні громади здатні забезпечувати ефективне надання послуг, економічний розвиток і безпеку населення, — а отже, стають ключовими елементами інституційної стійкості держави [2].

Одним із найбільш показових прикладів є практики скандинавських країн. Данія, Швеція та Фінляндія стали лідерами у впровадженні моделі Smart Governance — «розумного управління». Йдеться про комплекс цифрових сервісів, автоматизованих систем управління міською інфраструктурою, відкритих даних та інструментів участі громадян. Наприклад, у Гельсінкі існує інтегрована міська платформа, яка об'єднує транспорт, енергетику, бюджетний моніторинг і комунікацію з жителями, що дозволяє оптимізувати бюджетні витрати та оперативно вирішувати управлінські проблеми [3]. Для України цей досвід є надзвичайно актуальним, особливо з урахуванням роботи платформ «Дія», «Є-Громада», цифрових карт

укриттів та інструментів кризового реагування, які потрібно інтегрувати у системи стратегічного розвитку громад.

Не менш важливими є практики Німеччини, де на місцевому рівні широко застосовуються інструменти партисипативного бюджетування. Участь громадян у прийнятті рішень щодо використання бюджетних коштів підвищує довіру до влади та дозволяє ефективніше планувати розвиток територій. За даними досліджень, громади з активними партисипативними механізмами демонструють стабільніші бюджетні показники та вищий рівень соціальної згуртованості [4]. В умовах повоєнного відновлення в Україні подібні інструменти можуть стати важливими для формування соціальної єдності та прозорості місцевої влади.

Цінним прикладом для України є досвід Естонії, яка стала світовим лідером цифрового врядування. На державному рівні впроваджено єдину електронну інфраструктуру, інтегровану з усіма реєстрами, що забезпечує доступність послуг для громадян та бізнесу. Для України подібна модель є стратегічною, адже цифрова інфраструктура не лише скорочує корупційні ризики, а й забезпечує функціональність управління навіть в умовах воєнних загроз.

У країнах ЄС, Канади та Австралії велике значення має стратегічне планування розвитку територій через використання інструментів оцінки впливу політик (Policy Impact Assessment), SWOT-аналізу, економічного моделювання та сценарного прогнозування. У громадах цих країн регіональні стратегії включають не лише економічний розвиток, а й питання безпеки, інклюзії, екології, життєстійкості та людського капіталу. Такі підходи доцільно адаптувати в Україні у зв'язку з потребою комплексної реінтеграції територій після звільнення та швидкого відновлення критичної інфраструктури.

У табл. 1 наведено узагальнення ключових міжнародних практик публічного управління, релевантних для українських громад.

Таблиця 1

Міжнародні практики публічного управління та можливості їх адаптації в Україні

Країна / регіон	Управлінська практика	Потенціал адаптації в Україні
Естонія	Е-урядування, інтегровані реєстри	Прозорість, оперативність, зниження корупції
Німеччина	Партисипативне бюджетування	Залучення громадян, соціальна згуртованість
Данія, Швеція	Smart Governance, відкриті дані	Модернізація сервісів, аналітика, ефективність
Канада	Міжмуніципальні партнерства	Розподіл ресурсів, підвищення спроможності
Польща	Рейтингове оцінювання громад	Конкурентність, управлінська якість

Джерело: укладено автором за матеріалами OECD, EU Digital Governance Reports, Open Government Partnership [2; 3; 4].

У сучасних умовах особливої актуальності набуває формування нових моделей управління безпекою на рівні громад. Досвід Хорватії, Ізраїлю та США демонструє, що системи кризового реагування повинні бути інтегрованими у стратегічне планування розвитку громад, адже безпека стає основою для економічного зростання та повернення населення на деокуповані території. Для України важливим є поєднання управління безпекою з цифровими інструментами — геоінформаційними системами, системами раннього попередження та мобільними застосунками для комунікації з мешканцями.

Міжнародні інституції наголошують, що у післявоєнний період громади повинні активно залучати міжнародну технічну допомогу, грантові програми та інструменти державно-приватного партнерства. Практика Європейської Комісії та ООН показує, що громади, які працюють у партнерствах і формують інституційні проєктні офіси, досягають значно вищих

результатів у сфері відбудови. Це особливо важливо для України, де обсяг майбутніх відновлювальних проєктів оцінюється у сотні мільярдів доларів.

Таким чином, аналіз міжнародних практик свідчить, що стратегічний розвиток громад має ґрунтуватися на поєднанні цифрових технологій, партисипативних механізмів, інноваційних моделей управління та ефективного стратегічного планування. Адаптація цих інструментів до українського контексту сприятиме підвищенню спроможності громад, зміцненню інституційної та економічної стійкості, а також ефективній реалізації повоєнної відбудови.

Список використаних джерел

1. Taylor M. Digital Transformation of Public Administration in the European Union. *European Digital Governance Journal*. 2019. Vol. 15(3). P. 77–89.
2. OECD. Local Governance and Resilience: International Review. Paris: OECD Publishing, 2022.
3. EU Digital Public Sector Interoperability Report 2023. Brussels: European Commission, 2023.
4. Open Government Partnership. Comparative Report on Citizen Participation Practices. Washington, 2021.
5. Скакун О. Ф. Публічне адміністрування: інституційна трансформація в умовах євроінтеграції. Харків: Право, 2022. 275 с.

УДК 352:351.82

ВІДНОВЛЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ ВИКОНАВЧИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПІСЛЯВОЄННОЇ РЕІНТЕГРАЦІЇ ТЕРИТОРІЙ

Ортіна Г. В.

доктор наук з державного управління, професор,
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0266-740X>

Юренко Н. В.

здобувачка освітнього ступеня магістра,
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна.

В умовах тривалої збройної агресії проти України питання відновлення спроможності виконавчих органів місцевого самоврядування набуває ключового значення, оскільки саме вони забезпечують безперервність надання адміністративних послуг, управління територіями, підтримку населення та реалізацію базових функцій публічного управління. Післявоєнна реінтеграція територій потребує переосмислення механізмів управління, відновлення інституційної стійкості, оновлення кадрового потенціалу та формування стратегічного бачення розвитку громад, зруйнованих або постраждалих унаслідок бойових дій. Сучасні наукові дослідження підкреслюють, що інституції, які мають високу адаптивність, здатність до модернізації та доступ до цифрових рішень, значно швидше відновлюють управлінську ефективність у кризових умовах [1].

Відновлення спроможності виконавчих органів місцевого самоврядування передбачає комплекс заходів, які мають включати оцінювання втрат та визначення пріоритетів відновлення, реконструкцію організаційних структур, удосконалення процедур управління, налагодження комунікаційних механізмів і створення умов для повернення або заміщення кадрового складу. У міжнародній практиці післявоєнної реінтеграції, зокрема в Хорватії,